

ВСТУП

«Нехай же Бог, творець усіх подружжів,
з'єднає ваші два серця в одно».

Вільям Шекспір, *Генрих V*

Книга для одружених

Уявіть собі цю книжку як дерево, що живиться соками з трьох глибоких коренів. Перший із них — це мій 37-річний шлюб із Кеті, моєю дружиною.^[1] Вона допомагала мені працювати над цією книжкою і написала до неї розділ шостий: «Як прийняти іншого». В розділі першому я остерігаю читачів щодо того, яким чином сучасна культура трактує поняття «спорідненої душі» та «ідеальної пари». Та коли ми з Кеті почали зустрічатися, то обоє відчули, що напрочуд добре пасуємо одне одному. Я познайомився з Кеті завдяки її сестрі, Сьюзан, яка разом зі мною навчалася в *Bucknell University*. Сьюзан часто розповідала мені про Кеті, а їй — про мене. Ще дівчинкою Кеті навернулася до християнства завдяки «Хронікам Нарнії» Клайва Стейплса Льюїса.² І вона наполегливо просила Сьюзан, щоб та й мені порадила цю книжку. Я прочитав

* Келлер часто використовує примітки, щоби глибше відкрити певні думки книги. Примітки, які суттєво доповнюють думки автора і які варто читати одночасно з основним текстом, відзначені квадратними дужками. (Тут і далі примітки перекладача.)

«Хроніки», і вони мене дуже зворушили, як й інші Льюїсові праці, що їх я прочитав уже згодом. У 1972 році ми обоє вступили в ту саму Богословську семінарію *Gordon-Conwell* на бостонському Північному Узбережжі й там дуже скоро збагнули, що між нами є та сама «потаємна ниточка», що, каже Льюїс, робить із людей добрих друзів — або й більше.

Ви, можливо, зауважували, що всі книжки, які вам справді подобаються, пов'язані якоюсь потаємною ниточкою. Дуже добре знаєте, за яку саме особливість, спільну для них усіх, ви їх полюбили, хоч і не можете описати її словами... Хіба усяка дружба тривалістю в життя не народжується саме тієї миті, коли ви нарешті зустрічаєте людину, в котрій помічаєте рису, яку прагнули від народження?³

Наша дружба переросла в роман і заручини, а тоді у шлюб, спершу молодий і крихкий, а далі — міцний і випробуваний. Та цих останніх якостей він набув уже після численних «ти мене не розумієш» розмов, після Великої суперечки про брудні підгузки, після історії з побиттям весільного сервізу та інших малославних подій із нашого сімейного життя, що будуть описані на сторінках цієї книжки — і які стали важливими віхами на вибоїстій дорозі до подружнього щастя. Як і більшість сучасних пар, ми виявили, що шлюб — це справа значно складніша, ніж гадали. Під кінець нашої весільної церемонії ми виходили з церкви, співаючи гімн «Яка ж тверда наша основа». Тоді ще не усвідомлювали, як влучно декотрі його рядки описують клопітку й болючу працю над побудовою міцного подружжя.

Крізь вогняні випробування лежатиме твій шлях,
Та завжди Я з тобою і благодать Моя,
Я благословлю твої тяжкі турботи,
Тебе я освячу в усьому твоєму горі.⁴

Отже, ця книжка для тих чоловіків та жінок, що вже побачили, яким викликом є повсякденне життя у шлюбі, — й шукають практичної допомоги, щоби пережити всі оті, часом аж надто тяжкі, «вогняні випробування» подружжя і використати цей досвід для духовного зростання.

У нашому суспільстві побутує породжена сучасним досвідом подружнього життя метафора «медовий місяць скоро закінчується». Це книжка для тих, хто на собі відчув правдивість цієї метафори і кого пережите буквально збило з ніг.

Книга для неодружених

Друге джерело, з якого народилася ця книжка, — це тривале пасторське служіння в місті, де мільйони самотніх чоловіків та жінок, і в церкві, де їх тисячі. Наша спільнота — пресвітеріанська церква *Redeemer* у Нью-Йорку — нетипова: це вельми багатолюдна церква, серед членів котрої вже багато років переважають неодружені. Кілька років тому, коли на богослужіння до нас приходило близько чотирьох тисяч осіб, я запитав авторитетного консультанта з церковних питань: «Скільки ще ти знаєш церков завбільшки як наша, в котрих було б три тисячі неодружених?» Він відповів: «Наскільки я знаю, ваша така одна».

Коли ми з Кеті в кінці 1980-х служили у центрі Нью-Йорка, нас раз у раз вражало дуже неоднозначне ставлення до шлюбу, характерне для західної культури. Саме тоді починали звучати всі оті загальнопоширені сьогодні аргументи проти шлюбу: що його первинний сенс зводився тільки до права власності, тому сучасне життя такого не потребує; що шлюб придушує індивідуальність і слугує гнобленню жінки; що він пригнічує пристрасть і погано узгоджується з реаліями людської психології; що шлюб — це «просто папірець», який тільки заважає кохання, і так далі. Проте за цими «філософськими» аргументами криється клубок суперечливих емоцій, породжених негативним особистим досвідом сімейного життя.

Восени 1991 року, коли ми тільки-но починали служіння в Нью-Йорку, я виступив із серією з дев'яти щотижневих проповідей на тему шлюбу. Жоден із моїх виступів у церкві ще не слухали з такою увагою. Я почав з того, що спробував пояснити, чому раптом вирішив кілька тижнів поспіль учити здебільшого неодружених християн, як це — жити у шлюбі. Мій головний аргумент полягав у тому, що самотні люди сьогодні потребують безжально реалістичного, але водночас і величного бачення того, чим є та чим може бути шлюб. Усе те, що я тоді говорив, цілком

стосується й сучасних неодружених читачів, тож ця книжка призначена також для них.

Готуючись до написання цієї книжки, я прочитав купу християнської літератури на тему шлюбу. Більша її частина була написана, щоби допомогти подружнім парам розв'язати ті чи інші конкретні проблеми. Моя книжка теж може зарадити в цьому, але головна її мета — дати як одруженим, так і неодруженим розуміння того, що ж таке шлюб з погляду Біблії. Це допоможе подружнім парам скорегувати деякі хибні уявлення, що шкодять їхньому шлюбові, а неодруженим — подолати нав'язливе прагнення одружитися за будь-яку ціну або не менш руйнівне несприйняття шлюбу як такого. Крім того, цей оснований на Біблії шлюбний порадище допоможе читачам краще усвідомити, кого б вони хотіли бачити своїм супутником чи супутницею життя.

Книга про Біблію

Є ще третє — і то найфундаментальніше — джерело, з якого я черпав матеріал для цієї книжки. Звісно, як автор я базуюся на власному досвіді шлюбного життя і християнського служіння, разом з тим усе сказане на подальших сторінках ґрунтується насамперед на вченні Старого та Нового Завіту. Близько чотирьох десятків років тому ми з Кеті як студенти богослів'я вивчали біблійне вчення про сексуальність, стать і шлюб. Упродовж наступних п'ятнадцяти років засвоювали вивчене у власному подружжі. А тоді, протягом останніх двадцяти двох років, використовували все, чого навчилися з Писання та з власного досвіду, щоби настановляти, заохочувати, підтримувати порадою міську молодь у тому, що стосується сексу та шлюбу. Плоди цих трьох етапів нашого з Кеті життя ми й пропонуємо вам на цих сторінках.

І в основі всього — та ж таки Біблія.

У Слові Божому ми бачимо три людські інституції, що вирізняються з-поміж усіх інших: сім'я, церква і держава. В Біблії не йдеться про те, як керувати школою, хоча школи надзвичайно важливі для суспільного добробуту. Там нема нічогосінько про бізнесові корпорації, музеї чи лікарні. Є безліч різних людських інституцій та видів діяльності, яких Слово Боже не згадує або не регулює. Відповідно, ми вільні винаходити

їх і керувати ними згідно з накресленими в Біблії загальними засадами людського життя.

Та шлюб — це зовсім інше. Як читаємо у пресвітеріанській «Книзі поклоніння», Бог «установив шлюб задля добробуту й щастя людства». Цей соціальний інститут не розвинувся десь у пізньому бронзовому віці як засіб упорядкування майнових прав. Кульмінація оповіді про створення світу з Книги Буття — це опис того, як Бог зводить разом чоловіка і жінку, щоби поєднати їх у подружжі. Біблія починається зі шлюбу (Адама та Єви) і закінчується — у книзі Об'явлення — шлюбом (між Христом і церквою). Шлюб — це Божа ідея. Це, звісно ж, також людський інститут, тому він відображає особливості тих конкретних людських культур, у рамках яких існує. Але саму ідею людського подружжя Біблія виводить з Божого діяння, а тому все, що написано в ній про Божий замисел щодо шлюбу, — надзвичайно важливе.

Ось чому в пресвітеріанському обряді вінчання говориться про те, що шлюб «установлений від Бога, упорядкований Його заповідями і має на собі благословення Господа Ісуса Христа». Що Бог установлює, Він же й упорядковує. Якщо це Бог придумав шлюб, то ті, хто вступає у нього, повинні докласти всіх зусиль, щоби зрозуміти Божий замисел і покоритися Його волі. Зрештою, саме так ми робимо в багатьох інших життєвих ситуаціях. Ось хоча б купівля автомобіля. Якщо ви купуєте авто — технічний пристрій, який аж ніяк не спроможні створити самотужки, — ви, звісно ж, ознайомитеся з інструкцією і будете виконувати всі вказівки виробника щодо експлуатації машини та догляду за нею. Ігнорувати ці вказівки — значить накликає лихо на власну голову.

Багато людей, які не визнають ані Бога, ані Біблії, проте живуть у щасливому шлюбі, здебільшого дотримуються Божого замислу, хоча самі цього не усвідомлюють. Та значно краще, коли ми цілком усвідомлюємо те, чого хоче від нас Бог. А дізнатися про це можемо тільки в одному місці — у Писанні.

А що, якби ви хотіли прочитати цю книжку, але не поділяєте думки, що Біблія — авторитетне одкровення Боже? Можливо, з певного погляду ви й цінуєте Біблію, але не схильні довіряти їй у тому, що стосується сексу, любові чи шлюбу? Давня мудрість у таких-от справах багато в чому розходиться зі сучасною західною ментальністю, тому біблійне вчення на ці теми дехто трактує як «застаріле». Ми радимо вам усе-таки

дати нашій книжці шанс — і прочитати її. Уже багато років ми з Кеті навчаємо інших, що таке подружжя, а я вже й не порахую, на скількох весіллях виступав із промовами. І ми переконалися, що більшість тих, хто не поділяє наших поглядів на Біблію або й нашої християнської віри, часто бувають вражені тим, яке проникливе біблійне бачення шлюбу і наскільки воно актуальне в реальних життєвих ситуаціях. Отож після весільної церемонії до мене часто підходили зі словами: «Знаєте, я людина зовсім не релігійна, але ще ніколи не чув такого корисного і практичного пояснення, що таке шлюб».

Не так просто виробити правильний погляд на шлюб. Усі ми розглядаємо його крізь призму власного досвіду, яка неминуче викривляє перспективу. Якщо ви виростили у стабільній родині й ваші батьки жили в мирі та злагоді, шлюб міг видаватися вам чимось «простішим від простого», і, одружившись, ви будете приголомшені тим, як важко вибудувати міцні стосунки. З іншого боку, якщо ви мали досвід нещасливого подружнього життя чи розлучення, — власного або у ваших батьків, — то ваше сприйняття шлюбу може бути надто песимістичним. Ви можете *наперед* чекати проблем у стосунках, і тільки-но вони виникнуть, сказати собі «ну от, я так і знав», щоб одразу ж опустити руки. Іншими словами, будь-які попередні уявлення чи досвід можуть зіграти проти вас, коли доведеться будувати власне подружнє життя.

Де ж знайти всеохоплюючу картину того, чим є шлюб? Існує чимало непоганих книжок «запитань і відповідей», що, здебільшого, вийшли з-під пера різноманітних сімейних консультантів. Проте кожен з цих підручників подружнього життя вже за кілька років починає виглядати застарілим. Натомість у Біблії знайдете вчення, у правильності якого переконалися протягом віків мільйони людей у багатьох країнах. Чи ж існує інший подібний порадник у подружніх справах?

Структура книги

Усе найсуттєвіше в цій книжці ґрунтоване на знаменному п'ятому розділі про шлюб з Павлового Послання до Ефесян — не тільки тому, що ці рядки самодостатні й багаті змістом, а й тому, що вони пов'язані з іншим важливим біблійним текстом про шлюб, другим розділом Книги

Буття, котрий вони також тлумачать. У першому розділі цієї книги ми спробуємо помістити слова апостола Павла в сучасний культурний контекст і глибше розглянемо дві фундаментальні біблійні тези: що шлюб установлений від Бога і що він задуманий як віддзеркалення рятівної Божої любові до людей в Ісусі Христі. Ось чому Євангеліє допомагає нам зрозуміти подружній зв'язок, а цей зв'язок, своєю чергою, сприяє зрозумінню Євангелії. У другому розділі викладено Павлове вчення, згідно з яким усі одружені пари потребують, щоб у їхньому житті був присутній Святий Дух. Завдяки дії Божого Духа спасіння через Ісуса Христа стає реальним для наших сердець, і це дає нам надприродну підмогу в боротьбі з головним ворогом шлюбу — гріховною зосередженістю на собі. Щоби служити одне одному так, як належить, ми потребуємо повноти Святого Духа.

У третьому розділі йдеться про суть того, чим є шлюб — кохання. Але що ж таке кохання? У цьому розділі поговоримо про зв'язок між почуттям любові та справами любові, а також про зв'язок між романтичною пристрастю і союзом взаємної відданості. Четвертий розділ присвячений питанню: *навіщо* потрібен шлюб? Це спільний шлях, в якому двоє духовних друзів допомагають одне одному стати тими, ким Бог призначив їм бути. Ми також побачимо, що зворотним боком святості є новий, значно глибший вид щастя. У п'ятому розділі описано основні навички, застосовуючи які можемо допомагати одне одному уподібнюватися Христу.

У шостому розділі — мова про християнське вчення, згідно з яким у шлюбі особи різної статі, чоловік та жінка, приймають одне одного у відмінних соціальних ролях і духовно зростають завдяки таким стосункам. Сьомий розділ допоможе самотнім читачам і читачкам використати викладений у ньому матеріал для того, щоб жити достойним життям і розумно міркувати про одруження. Нарешті, у восьмому розділі ми поговоримо про секс — про те, чому Біблія не допускає його поза шлюбом і яким чином це біблійне вчення, якщо ми приймемо його, позначиться на нашому житті чи то в подружжі, чи то в неодруженому стані.^[5]

У цій книжці ми розглядатимемо християнське розуміння шлюбу. А воно, як уже йшлося, ґрунтоване на досить прямолінійному тлумаченні біблійних текстів. Це означає, що ми визначаємо шлюб як довічні